

РОЗДІЛ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ УКРАЇНИ ТА КРАЇН АЗІЙСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

THE CURRENT STATE OF EXPORT AND IMPORT OF UKRAINE AND THE COUNTRIES OF ASIAN CONTINENT

Одним з важливих джерел фінансування державного бюджету вважається зовнішня торгівля. Ще до початку повномасштабної агресії, Україна мала певні задачі з диверсифікації регіональних пріоритетів зовнішньої торгівлі. Розширення та поглиблення зовнішньоекономічної співпраці України та Європейського Союзу, початок роботи на нових ринках Азії значно перекрила спочатку падіння обсягів торгівлі, а потім і припинення торгівлі з Росією. У статті детально розглянуто зовнішньоторговельні зв'язки України та країн Азійського континенту. Розглянути систему правового регулювання зовнішньоторговельних зв'язків України та країн Азійського континенту. Детально розглянуто головні показники торгівлі товарами та послугами України та країн Азії, здійснено аналіз товарної структури торгівлі товарами та послугами України та країнами Азії. Надані певні висновки та рекомендації: Україна має загалом сприятливе становище в торгівлі товарами з цими країнами, окрім Китаю. Про це свідчить постійне позитивне сальдо в торгівлі з Туреччиною, Індією та Саудівською Аравією. Торгівля з Китаєм має постійне негативне сальдо. Разом з тим, великою загрозою є значний коефіцієнт покриття в торгівлі з цими країнами. Значення цього показника значно перевищує межу безпеки і свідчить про велику залежність експорту України на ринки цих країн.

Ключові слова: країни азійського регіону, правова база регулювання, географічна структура експорту та імпорту, товарна структура експорту та імпорту, торгівля послугами.

One of the important sources of financing the state budget is foreign trade. Even before the start of full-scale aggression, Ukraine had certain tasks to diversify regional trade priorities. The expansion and deepening of foreign economic cooperation between Ukraine and the European Union, the start of work on new Asian markets, significantly overshadowed first the drop in trade volumes, and then the cessation of trade with Russia. The article examines in detail the foreign trade relations of Ukraine and the countries of the Asian continent. Consider the system of legal regulation of foreign trade relations of Ukraine and the countries of the Asian continent. The main indicators of trade in goods and services of Ukraine and Asian countries were examined in detail, and the commodity structure of trade in goods and services of Ukraine and Asian countries was analyzed. Certain conclusions and recommendations are provided: Ukraine has a generally favorable position in trade in goods with these countries, except for China. This is evidenced by the constant positive balance in trade with Turkey, India and Saudi Arabia. Trade with China has a permanent negative balance. At the same time, a significant threat is the significant coverage ratio in trade with these countries. The value of this indicator significantly exceeds the safety limit and indicates the high dependence of Ukrainian exports on the markets of these countries. Ukraine conducts active trade in services with Asian countries, but the composition of the main partners in trade in services has changed. It remains Turkey, as well as Cyprus, UAE, Israel. In trade in services, the situation for Ukraine is unfavorable, which is evidenced by a constant negative balance and an extremely low level of the coverage ratio. The composition of trade in services is traditional both for Ukraine and for partner countries: Ukraine exports transport services to Cyprus, the UAE and Turkey, Ukraine imports travel-related services from Cyprus, the UAE and Turkey, as well as transport services from the UAE and Turkey and Israel. These services fully correspond to the geographical location of the countries.

Key words: countries of the Asian region, legal framework of regulation, geographical structure of export and import, commodity structure of export and import, trade in services.

УДК 339.336.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.87-9>

Богородицька Г.Є.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
Університет митної справи та фінансів
Жир С.І.

к.ф.-м.н., доцент,
доцент кафедри транспортних технологій
та міжнародної логістики,
Університет митної справи та фінансів

Войтов С.Г.

к.е.н., доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
Університет митної справи та фінансів

Bogoroditska Ganna

University of Custom Service and Finance
Zhyr Serhii

University of Custom Service and Finance
Voitov Serhii

University of Custom Service and Finance

Постановка проблеми. У період 2007-2015 роках Україна суттєво змінила свої регіональні пріоритети. У цей період одним з торговельних партнерів залишається Російська Федерація з поступовим падінням її значимості. До початку агресії Росії проти України майже всі держави Азійського континенту були зацікавлені у відносинах з Україною: Соціалістична Республіка В'єтнам, Республіка Сінгапур, Бруней. З цими країнами було укладено угоди з розширення торгово-економічного та інвестиційного співробітництва. Укладання Кредитної угоди Державним експортно-імпортним банком України і Японським банком міжнародної співпраці стали вагомим кроком для України. Кредитна

угода укладена на суму майже 100 млн. доларів. Динаміку отримали економічні відносини з країнами Центральної Азії. З Казахстаном було підписано План дій «Україна – Казахстан». Значна увага Україна надає розвитку відносин із Туркменістаном. З цією країною Україна має традиційно взаємовигідні та конструктивні відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зовнішньоторговельних відносин України та країн Азії розглядали вітчизняні вчені. Радзівєвська С.О. [1] аналізує проблеми та перспективи зовнішньої торгівлі України з країнами ШОС, а саме з головним партнером Китаєм. Зовнішню торгівлю України та країн Азії аналізує Осадча Н.В.,

Петрова Г.Є. [2] на період до 2015 років. Значна увага надається аналізу торговельних відносин України з окремими регіонами та країнами Азії: В.А. Майко [3] розглядає проблеми та перспективи торговельних відносин з окремими регіонами Азії.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наразі поки що не розглядається місця України у зовнішньоторговельних зв'язках країн Азії в умовах агресії Росії проти України.

Постановка завдання: аналіз зовнішній торгівлі України з країнами Азії на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Географічна структура періоду 2016–2021 років частково підтверджують раніше визначені тенденції, але вносять дещо нове (табл. 1).

Дані табл. 1 продовжують тенденції попереднього періоду. У період 2016–2021 роках головним покупцем українських товарів залишається Китай, потенційними лідерами залишається Туреччина та Індія. У період 2016–2021 з'явився

ще один покупець української продукції – Саудівська Аравія (рис. 1).

Дані табл. 1 також вказують на продовження тенденції минулого періоду. Головним імпортером залишається Китай, майже однаковою питомою вагою має Туреччина та Індія (рис. 2).

Головні тенденції, що можна відстежити на підставі даних – у експорті України зростання питомої ваги Туреччини та питомої ваги Індії, у імпорті відстежується зростання питомої ваги Китаю. На підставі таких показників як зовнішньоторгівельне сальдо та кореляційний з ним коефіцієнт покриття надає підстави для подальшого аналізу. Виходячи з розрахованих даним можна визначити такі тренди: Україна має сприятливі тенденції в зовнішньоторговельному обміні за Туреччиною та Індією. З цими країнами Україна має постійне сприятливе та позитивне торговельне сальдо та достатньо високий коефіцієнт покриття Натомість, постійне негативне сальдо спостерігається у торгівлі з Китаєм та вкрай низький рівень коефіцієнта покриття у зовнішньоторговельному обміні

Таблиця 1

Географічна структура торгівлі України з країнами Азії

Країни	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Питома вага експорту, %						
Індія	5,23	5,09	4,59	4,04	4,00	3,66
Китай	5,03	4,71	4,64	7,17	14,43	11,75
Саудівська Аравія	1,63	1,19	1,58	1,48	1,46	1,12
Туреччина	5,63	5,82	4,96	5,23	4,95	6,08
Питома вага імпорту, %						
Індія	1,23	1,13	1,07	1,21	1,32	1,31
Китай	11,94	11,38	13,30	15,13	15,30	15,07
Саудівська Аравія	0,35	0,36	0,32	0,28	0,18	0,25
Туреччина	2,79	2,54	2,99	3,87	4,45	4,47

Джерело: розраховано авторами на підставі [4–9]

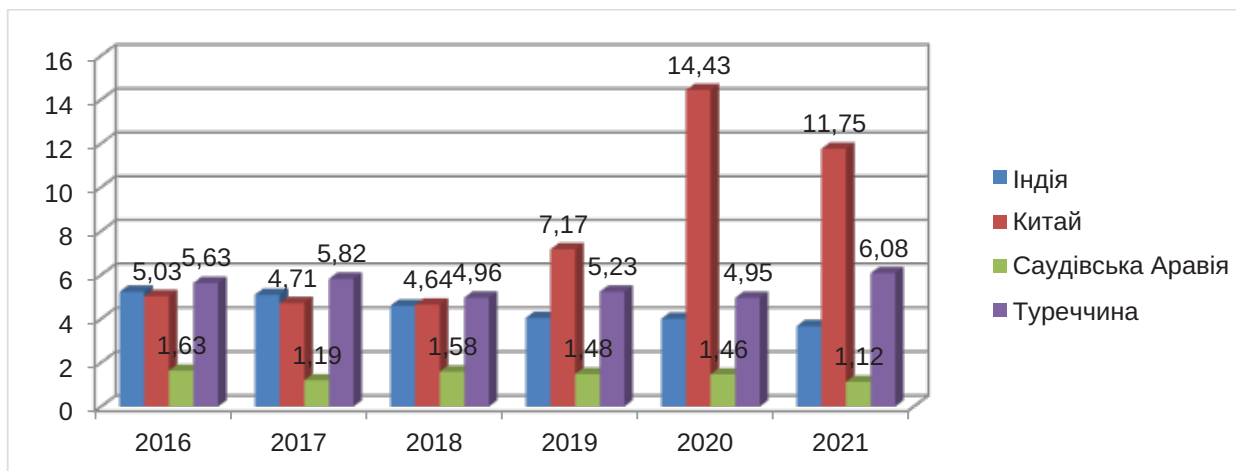

Рис. 1. Питома вага країн Азії в експорті України у 2016–2021 рр.

Джерело: розрахована авторами на підставі [4–9]

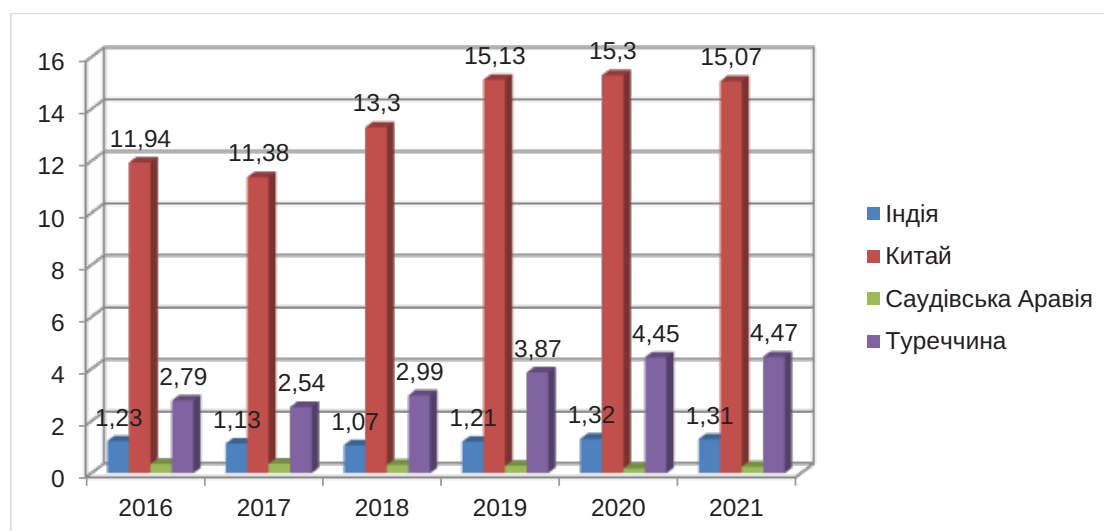

Рис. 2. Питома вага країн Азії у імпорті України у 2016–2021 рр.

Джерело: розраховано авторами на підставі [4–9]

з Китаєм. Це вказує на залежність задоволення національного споживання від імпорту Китаю та занадто значні ресурси, що необхідні для цього.

За період 2016–2021 рр. важливі показники – обсяги товарного обороту, зовнішньоторговельний коефіцієнт покриття експорту імпорту за період 2016–2021 рр. надані в табл. 2.

Дані табл. 2 підтверджують тенденції попереднього періоду. Найбільший зовнішньоторговельний оборот має Китай із середньої питомою вагою 10891796,83 млн дол. Друге місце за обсягом зовнішньоторговельного обсягу посідає Індія з питомою вагою 323,81 млн дол.

У період 2016–2021 рр. країни – головні торговельні партнери азійські країни мають позитивне сальдо, окрім Китаю. Китай має постійне негативне сальдо.

Коефіцієнт покриття повністю корелюють з зовнішньоторговельним сальдо. Так зі всіма азійськими країнами головними торговельними партнерами спостерігається значний показник. Разом з тим, значне перевищення коефіцієнта викликає занепокоєння щодо виникнення значної залежності продажу товарів до цих країн.

Товарна структура продажу товарів України за кордон є суто традиційною для України:

Таблиця 2

Товарний оборот, сальдо, коефіцієнт покриття експорту імпорту України та країн Азії, млн дол. США

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Зовнішньоторговельний обіг						
Індія	2389198,9	2766935,2	2792641,1	2765452,9	2693963,3	1533056,1
Китай	652216,1	7688001,5	9809003,4	12797898,9	15418384,2	18985276,9
Саудівська Аравія	732302,9	700188,3	935910,5	919303,5	820959,9	2653774,8
Туреччина	3147616,5	3781661,2	4066657,8	4974471,6	4855078,7	2402898,9
Зовнішньоторговельне сальдо						
Індія	1416934,3	1644377,2	1559241,3	1282651,9	1250227,3	1533056,1
Китай	-2855178,3	-3609345,4	-5408708,6	-5611711,1	-1218488	-2978151,5
Саудівська Аравія	453468,3	334291,3	562134,5	617139,7	617139,7	111915,5
Туреччина	950513,3	1256607,6	638054,2	263578,2	17455,1	-2491663,4
Коефіцієнт покриття						
Індія	391,47	392,96	352,83	273,00	273,19	259,46
Китай	39,09	36,10	28,91	39,03	85,35	22,71
Саудівська Аравія	425,25	282,72	400,78	425,57	705,57	407,70
Туреччина	186,52	199,53	137,21	111,19	100,72	127,06

Джерело: розраховано авторами на підставі [4–9]

– до Туреччини головними пунктами продажу за кордон є: група чорних металів – 50,2%; добрива – 5,8%; насіння та плоди олійних рослин – 13,9%, деревина та вироби з деревини – 7,4%. Одночасно, головними пунктами купівлі України з Туреччини є їстівні плоди та горіхи – 11,6%, пластмаси та полімерні матеріали – 6,1%, насіння і плоди олійних рослин – 11,9%, котли, машини та ядерні реактори – 9,6%, засоби наземного транспорту крім залізничного – 6,7%, нитки синтетичні та штучні – 4,1%;

– до Індії головними пунктами продажів України є жири та олія рослинного походження, ядерні реактори, машини та котли, чорна металургія, добрива та продукти неорганічної хімії. Головними товарними статтями купівлі України з Індії є продукція фармацевтична, сполуки хімічні, пластмаси та полімери;

– до Китаю головними пунктами продажу за кордон є мінеральні продукти – 36,8%, продукти рослинного походження – 32,3%, жири та олії тваринного та рослинного походження – 22,0%. Головними товарними статтями купівлі України з Китаю є механічне обладнання та машини – 28,7%, тек-

стиль та текстильні вироби – 14,3%, чорні метали – 10,8%, продукція хімічної промисловості – 9,4% та полімерні матеріали та пластмаси – 8,6%.

Товарна структура експорту та імпорту України до країн азійського континенту у 2016-2021 рр. запропонована в табл. 3.

За період 2016–2021 рр. товарна структура експорту України залишається вкрай несприятливою – головними статтями експорту є товари сировинної групи та харчові товари. Ще більша небезпека для експорту є в тому, що торгівля України з країнами Азії характеризується великим коефіцієнтом покриття. Це у свою чергу ставить Україну у велику залежність від кон'юнктури на цих ринках, а також в умови постачання товарів на азійські ринки. Таку небезпеку Україна відчула в умовах агресії Росії.

Товарна структура імпорту України з країн Азії вказана в табл. 4.

Дані табл. 4 вказують що, імпорт товарів з азійських країн має більш стратегічний імпорт: імпорт машин та ядерних реакторів з Китаю та фармацевтичної продукції з Індії. Разом з тим, присутні і сировинні товари з Саудівської Аравії та Туреччини.

Таблиця 3

Товарна структура експорту України у країни Азії, %

Країни	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Індія						
Жири	61,15	71,83	82,27	71,48	73,31	57,96
Китай						
Зернові культури	25,32	21,93	25,09	23,89	26,12	31,89
Жири	28,77	25,96	19,36	20,63	15,50	13,75
Руди та шлаки	34,70	35,95	29,66	32,76	35,25	31,27
Саудівська Аравія						
Зернові культури	48,63	57,08	60,00	27,38	21,60	34,66
Туреччина						
Насіння і плоди	14,18	11,89	13,72	17,83	11,13	4,53
Чорні метали	47,54	42,45	46,97	29,18	38,06	47,65
Зернові культури	-	-	-	30,53	19,43	22,16

Джерело: розраховано авторами на підставі [4–9]

Таблиця 4

Товарна структура імпорту України з країн Азії

Країни	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Індія						
Фармацевтична продукція	27,63	23,96	25,26	23,14	32,72	26,14
Китай						
Ядерні реактори	17,38	19,09	18,70	24,04	18,20	19,15
Електромашини	24,68	26,44	29,08	34,55	20,30	11,82
Саудівська Аравія						
Пластмаси	86,36	69,16	86,73	94,55	93,91	50,76
Туреччина						
Їстівні плоди	14,33	9,77	9,10	7,97	9,47	6,90

Джерело: розраховано авторами на підставі [4–9]

Державна служба статистики дозволяє визначити вагу експорту та імпорту країн в торгівлі послугами, що надано в табл. 5.

У табл. 6 предстало географічну структуру торгівлі послугами України з азійськими країнами на сучасному етапі.

Таблиця 5

Географічна структура торгівлі послугами України з державами Азійського континенту, %

	2011	2012	2013	2014	2015
Питома вага експорту послуг%					
Туреччина	1,22	1,38	1,41	1,23	1,63
ОАЕ	0,42	0,61	1,84	1,64	2,13
Ізраїль	0,80	0,93	0,95	1,09	1,45
Питома вага імпорту послуг,%					
Туреччина	4,54	4,86	2,86	2,51	3,81
ОАЕ	0,99	1,28	1,55	1,50	1,69
Ізраїль	1,59	1,45	0,62	0,56	0,47

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

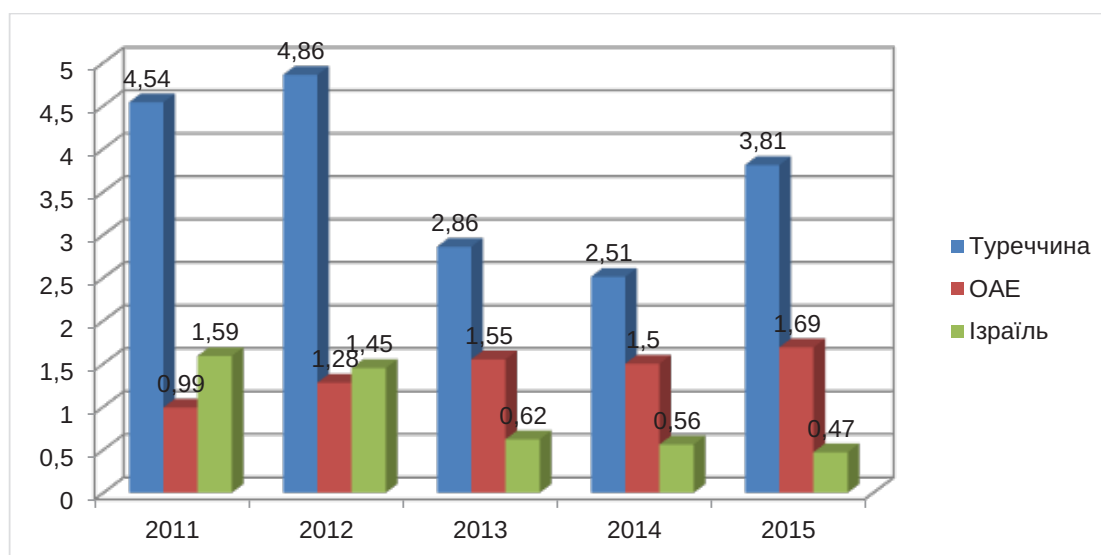

Рис. 3. Питома вага азійських країн в імпорт послуг України у 2011–2015 рр.

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

Таблиця 6

Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами України та торгівлі послугами України та країн Азії у період 2016–2021 рр.

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Питома вага експорту послуг						
Кіпр	2,42	2,57	2,14	2,28	3,54	3,01
ОАЕ	1,73	2,08	1,73	2,25	2,87	3,14
Туреччина	1,79	1,61	1,20	1,26	1,26	1,44
Ізраїль	1,70	1,76	1,36	1,58	1,86	2,30
Питома вага імпорту послуг						
Кіпр	4,69	4,23	6,12	5,89	4,17	4,53
ОАЕ	1,92	2,29	2,30	1,68	1,36	1,64
Туреччина	5,41	6,51	6,48	8,17	7,72	11,93
Ізраїль	0,36	0,45	0,78	0,78	0,59	0,53

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

Дані табл. 6 вказують на наступне: у період 2016–2021 рр. значно змінилась географічна структура торгівлі послугами. Так, на перше місце замість Туреччини виходить Кіпр (рис. 4).

Продовжуючи аналіз стану зовнішньої торгівлі послугами України та країн Азії необхідно навести та проаналізувати показники зовнішньої торгівлі послугами України та окремих країн Азійського континенту, що надані у табл. 8.

Сьогодні тренди торгівлі України послугами з країнами Азійського континенту надано в табл. 9.

Дані табл. 9 вказують на такі тенденції: найбільший зовнішньоторговельний обіг має Кіпр. Інші країни: ОАЕ, Туреччина та Ізраїль мають приблизно однаковий зовнішньоторговельний обіг. Майже всі країни, окрім Туреччини, мають позитивне торговельне сальдо. Також окрім Туреччини всі країни мають значення коефіцієнту покриття значно більший безпечного рівня. Це викликає певне занепокоєння, через певну залежність України у експорті послуг в Ізраїль, Кіпр та ОАЕ.

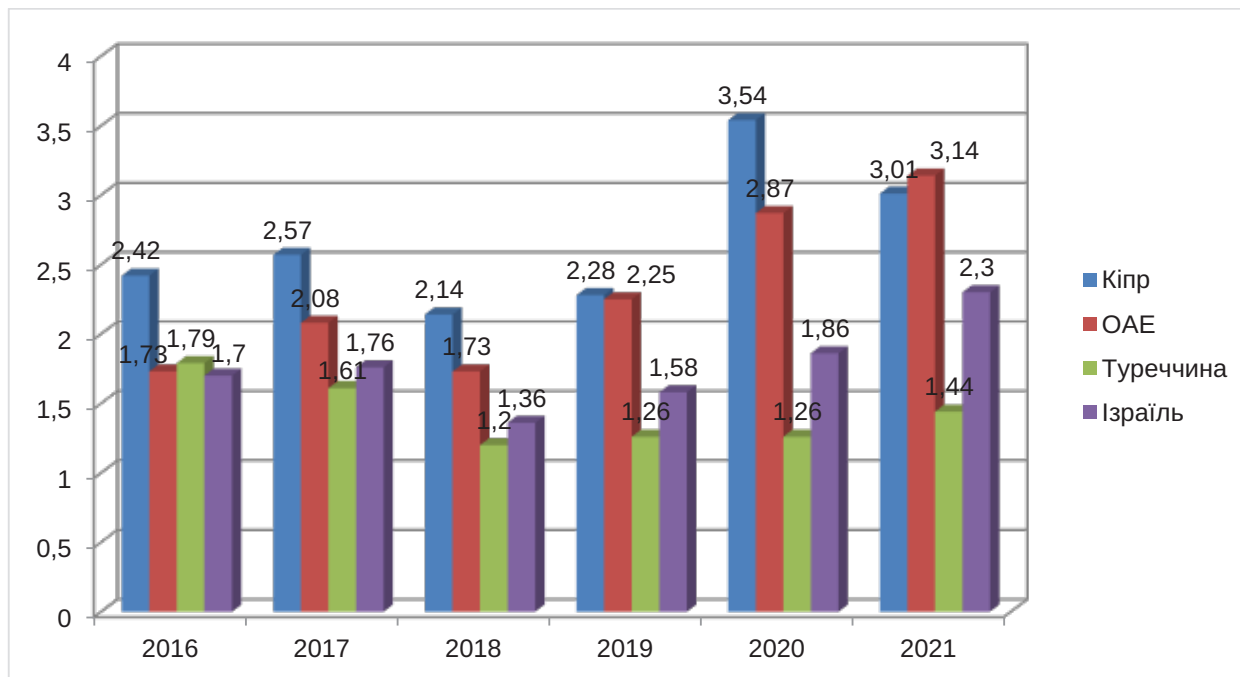

Рис. 4. Питова вага азійських країн в експорті послуг України у 2016–2021 рр.

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

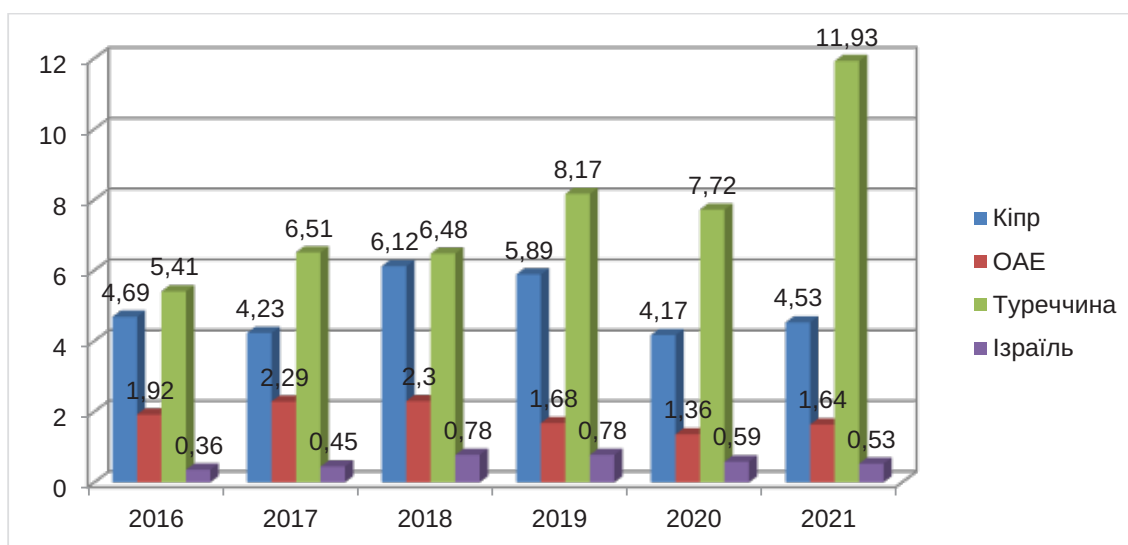

Рис. 5. Питова вага імпорту послуг азійських країн в Україну у 2016–2021 рр.

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

Таблиця 8

Сальдо, коефіцієнт покриття експорту імпорту послуг України та країн Азії, млн дол. США

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сальдо зовнішньої торгівлі						
Ізраїль	31,41	10,93	28,77	94,55	91,6	114,4
ОАЕ	19,55	-3,02	-2,65	131,55	100,02	116,9
Туреччина	-70,13	-113,88	-139,57	-7,87	-3,4	-39,76
Коефіцієнт покриття						
Ізраїль	1,94	1,10	1,29	3,00	3,85	5,65
ОАЕ	1,39	0,95	0,96	2,11	2,16	2,34
Туреччина	0,68	0,57	0,59	0,96	0,97	0,79

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

Таблиця 9

Аналітичні дані торгівлі послугами України з країнами Азії, млн дол. США

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Зовнішньоторговельний обіг						
Кіпр	489039,6	507337,5	704819,2	766655,7	647292,0	747792,6
ОАЕ	273353,3	348851,0	402518,7	468898,2	3392672,1	533729,9
Туреччина	465904,1	529892,2	587580,4	764954,7	587259,2	1136820,2
Ізраїль	188026,5	214505,1	251464,0	302183,6	554027,2	337176,0
Сальдо зовнішньої торгівлі						
Кіпр	-10962,6	43504,7	-68467	-51785,9	169999,2	24455,6
ОАЕ	70094,3	97803,4	111158,3	234906,2	253804,8	270999,3
Туреччина	-111301,9	-183619,4	-231225,0	-370096,5	-295354,6	-767567,0
Ізраїль	148823,7	164212,3	152006,4	192532,8	181196,5	252244,4
Коефіцієнт покриття						
Кіпр	95,61	118,75	82,29	87,34	171,23	106,76
ОАЕ	166,34	177,91	176,30	300,78	426,67	306,29
Туреччина	61,43	48,53	43,52	34,78	33,07	19,38
Ізраїль	859,25	753,02	405,67	452,53	634,60	693,99

Джерело: розраховано авторами на основі джерела [10–15]

Видова структура торгівлі України послугами з країнами Азійського континенту надана в табл. 10.

Дані табл. 10 вказують наступне: головною послугою, що експортує Україна на ринки азійських країн є транспортні послуги. Це пояснюється географічним положенням України, наявністю транспортної інфраструктури з країнами Азії надано в табл. 11.

Дані табл. 11 вказують на дві головних статті імпорту послуг в Україну – подорожі та транспортні послуги. Це також пов'язано з вдалим розташуванням України та великим попитом на відпочинок українців в теплих країнах.

Торгівля послугами є більш сприятливою для України, аніж торгівля товарами. Україна має незначне негативне сальдо в торгівлі послугами країнами Азії. Це означає, що Україна може забезпечити свій імпорт за рахунок експорту. Про це свідчать і показники коефіцієнта покриття.

Головним поштовхом розвитку торгівлі товарами та послугами України з країнами Азійського

континенту є і перспективи подальшого економічного розвитку азійських країн та їх прагнення та зацікавленість в торгівлі з Україною.

Окрім зацікавленості у зовнішньоторговельних відносин України та країн Азії, кожна країна має власні причини встановлення зв'язків з Україною. Так, головним активатором зовнішньої торгівлі України та Туреччини є укладання Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та Туреччиною. Завдяки цій угоді Туреччина активно опановує внутрішні національні ринки України та робить це більш ефективно, а ніж це робить Україна на національних Туреччини.

З метою усунення дисбалансу у взаємній торгівлі України та Китаю, Україна робить певні кроки для збільшення обсягів національного українського експорту на китайському ринку. При цьому Україна робить кроки задля штучного стримання зростання постання китайських товарів на український ринок. Український експорт має низьку конкурентоспроможність, але технологічне відста-

Таблиця 10

Товарна структура експорту послугами України з країнами Азії

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кіпр						
Транспортні послуги	40,70	41,31	40,71	41,60	30,09	33,23
Послуги у сфері телекомунікацій	23,46	22,23	20,14	21,88	51,96	43,97
ОАЕ						
Транспортні послуги	80,12	84,85	85,14	88,13	82,19	81,59
Туреччина						
Транспортні послуги	89,74	84,68	82,19	85,02	76,19	73,18
Ізраїль						
Послуги у сфері телекомунікацій	50,07	48,96	50,29	38,62	78,31	79,89

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

Таблиця 11

Товарна структура купівлі послуг Україною з країнами Азії

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кіпр						
Послуг пов'язані з подорожами	43,78	24,81	24,47	39,37	27,00	38,00
ОАЕ						
Транспортні послуги	20,18	41,77	23,33	20,91	25,71	30,45
Послуга пов'язані подорожами	35,43	36,52	33,02	45,29	29,29	40,17
Туреччина						
Транспортні послуги	24,76	26,06	23,42	22,42	29,34	21,90
Послуга пов'язані подорожами	66,41	67,62	71,57	72,18	63,29	72,96
Ізраїль						
Транспортні послуги	46,34	13,34	61,46	58,57	55,20	60,12

Джерело: розраховано авторами на основі [10–15]

вання від подібних світових зразків стимулюють збільшення українського експорту на ринки Китаю.

Значні фінансові обмеження зумовлюють складнощі участі національних підприємства у тендерах Індії. Виконання знаних контрактних вимог з індійської сторони та надання додаткових фінансових гарантій українських підприємств обмежують діяльність підприємств на ринках.

Висновки з проведеного дослідження

У період 2014-2023 років Україна суттєва переорієнтувала зовнішньоторговельні зв'язки з Росії на Європейський Союз та країни Азії. Україна має значні економічні зв'язки зі всіма країнами Азії. Україна встановила економічні стосунки зі всіма країнами Азії. При чому, з окремими країнами як то Таїланд, Сингапур, В'єтнам Україна має переважно торговельні стосунки товарами та послугами. У той час, з країнами Середньої Азії через колишній спільний простір Україна має більш тісні економічні стосунки на рівні спільних проектів.

Склад азійських країн головних торговельних партнерів України поступово змінюється: так у період до 2016 року головними партнерами були Туреччина (із середньою вагою – 5,76%), Індія (середньою вагою – 3,95%) та Китай (із середньою вагою – 6,25%). Починаючи з 2016 року до

них приєдналась Саудівська Аравія (середньою вагою – 1,41%). В імпорті Україна має таких головних партнерів: Туреччина (із середньою вагою – 2,93%), Індія (із середньою вагою – 1,17%), Китай (із середньою вагою – 11,67%).

Загалом, Україна має загалом сприятливе становище в торгівлі товарами з цими країнами, окрім Китаю. Про це свідчить постійне позитивне сальдо в торгівлі з Туреччиною, Індією та Саудівською Аравією. Торгівля з Китаєм має постійне негативне сальдо. Разом з тим, великою загрозою є значний коефіцієнт покриття в торгівлі з цими країнами. Значення цього показника значно перевищує межу безпеки и свідчить про велику залежність експорту України на ринки цих країн.

Товарна структура торгівлі України та головних партнерів країн Азії є традиційним для зовнішньої торгівлі України – це товари сировинної груп та товари продовольства: жири до Індії (середня вага 69,66%) та Китай (середня вага 20,66%), зернові культури – Китай (середня вага – 25,76%), Саудівська Аравія (середня вага – 41,55%), Туреччина (середня вага – 14,02%), руди та шлаки, чорні метали. Товарна структура імпорту з цих країн є також досить традиційна – це товари з великою часткою доданої вартості: фарма-

цвітнична продукція з Індії (питома вага 26,47%), електромашини (питома вага 24,47%) та ядерні реактори (19,42%).

Україна веде активну торгівлю послугами з країнами Азії, але в торгівлі послугами змінився склад головних партнерів. Це залишається Туреччина, а також Кіпр, ОАЕ, Ізраїль. В торгівлі послугами становище для України несприятливе, про що свідчить постійне негативне сальдо та вкрай низький рівень коефіцієнту покриття. Товарний склад торгівлі послугами є традиційний як для України, так і для країн партнерів: Україна експортує транспортні послуги до Кіпру, ОАЕ та Туреччину, Україна імпортує послуги пов'язані з подорожами з Кіпру, ОАЕ та Туреччина, а також транспортні послуги з ОАЕ, Туреччина та Ізраїлю. Ці послуги цілком відповідають географічному положенню країн.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Радзієвська С. О. Торговельно-економічні зв'язки України з країнами Шанхайської організації співробітництва. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47230561.pdf>
2. Осадча Н.В., Петрова Г.Є. Роль країн Азії у зовнішній торгівлі України. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2 (31). С. 135–139.
3. Майко В.А. Зовнішньополітичні та економічні пріоритети України у країнах Центральної, Південної і Південно-Східної Азії. *Економічний часопис XXI*. 2011. № 9-10. С. 3–7.
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2016 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2017 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2018 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2019 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2020 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2021 року. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за 2016 рік. URL: https://www.ukrstat.gov.ua
11. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за 2017 рік URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за 2018 рік .URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
13. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за 2019 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

14. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за 2020 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

15. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг на 2 зн. КЗЕП) за (www.ukrstat.gov.ua) 2021 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES:

1. Radziievska S. O. Torhovelnno-ekonomichni zviazky Ukrainy z krainamy Shankhaiskoj orhanizatsii spivrobotnytstva [Trade and economic relations of Ukraine with the countries of the Shanghai Cooperation Organization]. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/47230561.pdf>
2. Osadcha N. V., Petrova H. E. (2016) Rol krain Azii u zovnishnii torhivli Ukrainy [The role of Asian countries in foreign trade of Ukraine. Herald of economic science of Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 2 (31), pp. 135–139.
3. Maiko V. A. (2011) Zovnishnopolitychni ta ekonomichni priorytety Ukrainy u krainakh Tsentralnoi, Pivdennoi i Pivdenno-Skhidnoi Azii [Foreign policy and economic priorities of Ukraine in the countries of Central, South and Southeast Asia]. *Ekonomichnyi chasopys XXI*, vol. 9-10, pp. 3–7.
4. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2016 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2016]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2017 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2017]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2018 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2018]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
7. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2019 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2019]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
8. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2020 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2020]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
9. Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za 2021 roku [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods in 2021]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
10. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2016 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2016]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
11. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2017 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2017]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>

12. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2018 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2018]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>

13. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2019 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2019]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>

14. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2020 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2020]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>

15. Zovnishnia torhivlia posluhamy Ukrainy z krainamy svitu (za vydamy posluh na 2 zn. KZEP) za 2021 rik [Foreign trade in services of Ukraine with the countries of the world (by types of services for 2 points of KZPP) for 2021]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>